

รู้จักหวยแล้ว จงหลีกเลี่ยงให้ไกล

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Varakorn@dpu.ac.th

ผู้เขียนมีเรื่องหนึ่งที่ยากโพทะนามานานแล้วให้คนผู้หลงใหลในการเล่นหวยได้รู้แต่ก็ไม่ได้ทำเพราะยังไม่มีเวลามานั่งค้นหาความจริงนั้นด้วยตนเอง จนกระทั่งได้พบข้อเขียนของ อาจารย์วรฤทธิ พานิชกิจโกศลกุล แห่งภาควิทยาศาสตร์และสถิติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และสลากเอชทีเอช" ที่มีข้อเท็จจริงที่ตรงใจผู้เขียนจึงขอนำมาถ่ายทอดเป็นภาษาธรรมดาต่อ

วิชาเศรษฐศาสตร์การคลังมีวลีหนึ่งที่ว่ากันว่า "ลอตเตอรี่(หวย ซึ่งมาจากคำว่า "ฮวย" ในภาษาจีน) คือภาษีคนจน" (Lottery is poor man's tax) กล่าวคือหวยเป็นสิ่งที่ย่ำเค็มคนจนให้จนยิ่งขึ้น เพราะคนจนจะแบกภาระ "ภาษี" (หรือภาระทางการเงินจากการเล่นหวย) เป็นสัดส่วนมากกว่าคนรวย เข้าลักษณะที่เรียกว่า ทยอย (Regressive) กล่าวคือคนยิ่งรวยจะยิ่งแบกภาระน้อยลงหรือคนยิ่งจนจะยิ่งแบกภาระมากขึ้น

ที่ว่าเป็นภาษีคนจนก็เพราะทุกคนซื้อลอตเตอรี่หรือหวยในราคาเดียวกัน ไม่ว่าจะมั่งเงินมากหรือน้อย มีโอกาสถูกลอตเตอรี่เท่ากัน ได้รางวัลเท่ากัน

อย่างไรก็ดี ราคาลอตเตอรี่ 40 บาทนั้นเป็นสัดส่วนของรายจ่ายที่ต่ำมาก(ราคาอาหารด้วยรายได้) สำหรับคนรวย แต่เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าสำหรับคนจน ซึ่งสัดส่วนนี้ก็คือภาระ "ภาษี" ที่ผู้ซื้อต้องแบกนั่นเอง

ดังนั้น คนจนจึงแบกภาระ "ภาษี" มากกว่าโดยเปรียบเทียบ เข้าข่ายคนมีรายได้สูงขึ้นแบกภาระน้อยลง หรือลักษณะ ทยอยดังกล่าว

อธิบายได้ง่ายๆ อีกอย่างว่าระบบการเล่นหวยหรือลอตเตอรี่ก็เหมือนกับว่าทุกคนไม่ว่ารวยหรือจนเอาเงิน 40 บาทมาลงขันเหมือนกันหมด และเจ้ามือหักไว้ส่วนหนึ่ง ที่เหลือใครจับสลากได้คนนั้นก็ได้เงินไป ระบบอย่างนี้เท่ากับเป็นการลงโทษ

คนจนเพราะเงินลงขันเท่ากัน มีโอกาสถูกรางวัลเท่ากัน แต่คนจนมีรายได้น้อยกว่า ดังนั้น 40 บาทนี้จึงเป็นภาระหนักกว่าสำหรับคนจน

หากมองกรณีราคา 40 บาทนี้ไม่ชัดเจน ลองคิดว่าเป็น 40,000 บาท ดูแล้วจะเห็นว่าไม่เป็นธรรมกับคนจนอย่างไร และยิ่งเสวยร้ายมากขึ้นเมื่อพึ่งพาเงินค่าตั้งนั้นมาเป็นเงินใช้จ่ายของรัฐบาท

นอกจากเงินนี้จะไม่ผ่านกระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรตามหลักการที่ถูกต้องแล้ว ยังเป็นการสร้างความอยุติธรรมในสังคมยิ่งขึ้นด้วยระบบหารายได้แบบนี้อีกด้วย(ด้วยหลักวิชาเศรษฐศาสตร์การคลังการหาเงินจากหวยจึงไม่เป็นวิธีที่ใช้กันแพร่หลาย) เพราะระบบการเก็บเงินจากรัฐการที่เป็นธรรมนั้นต้องมีลักษณะก้าวหน้า(Progressive) คือคนยิ่งรวยยิ่งต้องจ่ายแบกภาระมากขึ้น แต่ระบบนี้กลับสร้างความถดถอย(Regressive) คือคนยิ่งจนยิ่งแบกภาระหนักขึ้น

ในประเทศไทยคนเล่นหวยกันอย่างกว้างขวางในทุกชั้นรายได้ แต่เนื่องจากคนจนมีจำนวนมาก จึงอนุมานได้ว่าเงินค่าตั้งเหล่านี้มาจากคนจนเป็นส่วนใหญ่ดังนั้นจึงมีรายได้จากหวยมากเท่าใดก็หมายความว่ายิ่งลงโทษคนจนมากเท่านั้น ด้วยการถ่วงความอยุติธรรมมากขึ้นการได้กำไรจากหวยก็คือการไปดูตรายได้มาจากคนจน โครงการช่วยเหลือสังคมจากกำไรหวยทั้งหลายจึงเท่ากับเป็นการเอื้ออาทรจากน้ำใจคนจน(อย่างไม่ว้าวและอย่างไม่ตั้งใจ) โดยแท้

การเลิกหวยนั้นเป็นความฝัน เพราะมนุษย์โดยเฉพาคนไทยนั้นติดการพนันเป็นยาผีม เมื่อหวยก็เลิกไม่ได้ และไม่รู้ด้วยว่าระบบนี้กำลังลงโทษตนเอง คำถามก็คือผู้คนที่เล่นนี้รู้หรือไม่ว่าในการเล่นหวยตนเองมีโอกาสถูกลอตเตอรี่เงินมากน้อยเพียงใด

ตรงนี้แหละที่อาจารย์วรฤทธิให้คำตอบ

ก่อนอื่นขออธิบายเรื่องผลตอบแทนที่คาดหวัง(expected reward) จากการเล่นพนันสักเล็กน้อย สมมุติว่าผมเล่นพนันโยนลูกเต๋าที่มี 6 หน้า โดยมีรางวัลหากแทงถูกต้อง 600 บาท โดยต้องซื้อตัวแทงแต่ละครั้งราคา 150 บาท

ถ้าผมแทงหมายเลขเดียวไปตลอดนานหลายร้อยตา เงินรางวัลโดยเฉลี่ยที่ผมจะได้รับต่อการแทงหนึ่งครั้ง(ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ) ก็คือ 100 บาท (1/6 x 600 หรือความเป็นไปได้ที่จะออกเลขที่แทง x เงินรางวัล) แต่ค่าตัว

ต่อการเล่นหนึ่งตาคือ 150 บาท ดังนั้น เกมนี้ผมจึงขาดทุนตลอดในระยะยาวอย่างแน่นอน 50 บาท (150-100) ต่อการเล่นหนึ่งครั้ง หรือพูดอีกอย่างว่าทุกหนึ่งบาทของการซื้อตัวเล่นผมจะเสียเงิน 50/150 บาท หรือ 0.33 บาท เมื่อเป็นอย่างนี้ถ้าใครเล่นก็ไม่ฉลาดเท่าไร เพราะขาดทุนในระยะยาวอย่างแน่นอน เพราะเสียเงิน 1 บาท แต่คาดได้แน่ว่าจะได้คืนมาเพียง 0.67 บาทเท่านั้น

สำหรับลอตเตอรี่ปัจจุบัน อาจารย์วรฤทธิให้คำตอบว่าเมื่อเสียเงิน 40 บาทซื้อลอตเตอรี่หนึ่งใบ(เหมือนกรณีจ่ายค่าตัว 150 บาทข้างต้น) นั้นผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับคือ 24 บาท(เหมือนกรณีของการได้เงินรางวัล 100 บาทต่อตาข้างต้น) ซึ่งหมายความว่า ถ้าซื้อกันยาวนาน จะมีความแน่นอนตาม Law of Large Number ว่าจะเสียเงิน 16 บาท (40-24) หรือทุก 1 บาท ของการซื้อจะเสียเงิน 0.40 บาท (16/40 = 0.40) แน่แน่นอน

ถ้าซื้อกันยาวนานโดยเสียเงินซื้อลอตเตอรี่ 100,000 บาท มีความเป็นไปได้เกือบแน่นอนว่าจะได้เงินคืนมาแค่ 60,000 บาท โดยเสีย 40,000 บาท การใช้เงินเล่นพนันเช่นนี้จึงไม่ฉลาดเท่ากับการลงทุนอย่างอื่นที่มีโอกาสได้เงินคืนมากกว่า เช่น ลงไป 100 บาท ได้คืนมากกว่า 100 บาท

ไม่ใช่ประเภทแน่นอนว่าจะต้องสูญร้อยละ 40 ของเงินซื้อในระยะยาวดังกรณีของสลากกินแบ่ง

อาจารย์วรฤทธิได้คำนวณหาผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ หรือผลตอบแทนเฉลี่ยในระยะยาวที่เกือบแน่นอนว่าจะได้รับต่อหนึ่งบาทของการเล่นหวยไทยดังตารางข้างล่างนี้

	(บาท)
สลากกินแบ่งรัฐบาล	- 0.40
สลากเลขท้าย 3 ตัวตรง	- 0.50
สลากเลขท้าย 3 ตัวได้ตติชนิตเลขไม่ซ้ำกัน *	- 0.40
สลากเลขท้าย 2 ตัว	- 0.35

* ถ้าเลข 128 แต่เลขออก 312 หรือ 218 ก็ถูกรางวัล

ตารางแสดงให้เห็นว่าการซื้อสลากทุกประเภท ให้ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับมีค่าน้อยกว่าศูนย์ซึ่งหมายความว่าโดยเฉลี่ยแล้วการซื้อหวยทุกประเภททำให้ผู้ซื้อขาดทุน กล่าวคือหากซื้อหวยยาวนานต่อเนื่องจะมีความแน่นอนว่าจะต้องสูญเสยร้อยละ 40 ของเงินซื้อหวยประเภทสลากกินแบ่งรัฐบาล สูญเสยร้อยละ 50 ของเงินซื้อหวยประเภทสลากเลขท้าย 3 ตัวตรง สูญเสยร้อยละ 40 ของเงินซื้อหวยประเภท 3 ตัวได้ตติ เลขไม่ซ้ำกัน และสูญเสยร้อยละ 35 ของเงินซื้อหวยประเภทสลากเลขท้าย 2 ตัว

ในการซื้อสลาก 3 ตัวตรงนั้นนับว่าผู้เล่นเสียเปรียบมากที่สุด กล่าวคือ ทุก 1 บาท ของการซื้อหวยมีโอกาสได้เงินคืนมาแค่ 0.50 บาทเท่านั้น ถ้าซื้อรวมกัน 100,000 บาท เป็นเวลายาวนาน ก็เป็นที่แน่นอนว่าจะสูญเงิน 50,000 บาท โดยมีโอกาสได้เงินรางวัลแค่ 50,000 บาทเท่านั้น

ถ้าเอาเงิน 100,000 บาทที่ซื้อหวยไทยไปลงทุนอย่างอื่น มันอาจออกเป็น 200,000 บาท หรือกว่านั้นในระยะยาว ซึ่งจะเป็นการฉลาดกว่าเอาไปซื้อหวยที่มีความแน่นอนว่าจะสูญเงินจำนวนหนึ่งแน่นอน

อย่าว่าแต่จะงอกเป็นจำนวนกว่าแสนเลย วิชาสถิติบอกว่าจะไม่มีโอกาสได้มาครบแสนด้วยซ้ำไม่ว่าจะเป็นหวยไทยประเภทใด

เมื่อต้องเล่นหวยก็ต้องรู้จักบริหารความเสี่ยงรู้ข้อมูลว่าเสียเปรียบจากการเล่นลักษณะใดเพื่อให้มีโอกาสเสียเงินน้อยที่สุดพร้อมกับประกองความหวังว่าจะถูกรางวัลใหญ่ไปเรื่อยๆ ถึงแม้ว่ายากเย็นเหลือทน เพราะรางวัลที่ 1 มูลค่า 2 ล้านบาทนั้น มีโอกาสถูก 1 ใน 1,000,000

ส่วนรางวัลแจ็กพ็อต 50 ล้านบาทนั้น มีโอกาสถูก 1 ใน 80,000,000 เท่านั้น